Visszatekintés

1881. december 27-én születtem Resicán (Románia), ahol apám a resicabányai gyári vasútnál, mint vonatvezető volt alkalmazásban. Anyám szegény kézműves-iparos családból származott. Családunkban a szülőkön kívül hét gyermek volt.

Az 1887-1896 közötti években Resicán öt elemi iskolai osztályt, majd négy középiskolai osztályt végeztem. Ezt követően apám a resicai vasgyár géplakatosi iskolájába adott. Akkoriban gépészmérnök szerettem volna lenni, de az anyagi eszközök hiányában nem tanulhattam tovább. 1899-ben a reálgimnázium hetedik osztályából a vasgyárba műszaki hivatalnoknak vettek fel.

Legkedvesebb és egyetlen szórakozásom a rajzolás volt. Minden szabad percemet rajzolásra fordítottam, és később már festettem is. Szüntelenül kísértett a vágy, hogy a festészet területén elmélyítsem tudásomat. Különféle festészeti tankönyveket tanulmányoztam, és így fejlesztettem magam. Fizetésemmel takarékoskodtam, hogy tanulmányaimat folytathassam. Mivel népes család voltunk, a szülői támogatásra érdemileg nem számíthattam.

Az 1905. év végén megvalósíthattam régi vágyamat, mert volt rajztanárom ajánló levelével Budapestre utazhattam, ahol beiratkoztam a festőakadémiára. Első professzorom Zemplényi Tivadar volt. A nála szerzett tudás révén jutottam el Ferenczy Károly professzorhoz, akitől a figurális festést sajátítottam el. Ebben az időben született jobb képeimet Budapesten Perl Henrik műkereskedő vásárolta meg. 1908-ban a Nemzeti Szalon művészegyesület nemzetközi kiállítást rendezett, amelyen Perl az én tudtom nélkül kiállította egyik holdfényes téli tájképemet. A képnek nagy sikere volt, amin felbuzdulva magam is küldtem képeket a budapesti Műcsarnok kiállításaira. Képeimet elfogadták, majd az egész kiállítást elküldték Münchenbe. Ezen a kiállításon a sajtó dicsérettel említette műveimet.

E kezdeti sikerek után beiratkoztam tagként a budapesti képzőművészek egyesületébe, és 1908-tól szinte minden műcsarnoki és Nemzeti Szalonbeli kiállításon szerepeltek képeim.

Ebben az időben már rendszeresen jártam jelenlegi lakóhelyemre, Chl'abara (Helemba) festeni és pihenni. Ez a vidék nagyon megtetszett nekem, mert itt igen szép festészeti témákat találtam.

1911 novemberében megnősültem. Feleségemben művészet iránt rajongó és a művészi elkötelezettséget megértő társra találtam, aki az életutamon, azóta is segít engem.

Nősülésemet követően tanulmányútra indultunk Párizsba, ahol a Julien Akadémián, Henri Royer és Marcel Bachet professzoroknál tanultam. Párizsban különféle témákat festettem, de főleg városképeket, utcákat és tereket, amelyek annyira tetszettek Royer professzornak, hogy részvételre hívott meg a Nagy Szalon kiállítására. Párizsból hazatérve Budapesten a Könyves Kálmán Szalonban sikerrel rendeztem meg első önálló kiállításomat, ahol a párizsi festményeimet is kiállítottam.

Ebben az időben költöztem feleségemmel, Resicán élő szüleimmel és családunk többi tagjával együtt Helembára, akiket az értékesített festményeim bevételéből tartottam el.

Közvetlenül az 1914-es háború kezdete előtt építési földterületet vásároltam Helemba falu közelében, az Ipoly partján, és ház építésébe kezdtem, szó szerint saját kezemmel és egész családom segítségével.

A világháború kitörése miatt bevonultam Lugosra, a 8. honvédezredhez. Mint katonai festő képeket festettem az ezred életében és harcaiban felmerülő témákról, amelyek közül az egyik tanulmányt kiállították a budapesti Műcsarnok tavaszi tárlatán. A Hadi Múzeum számára készült nagyobb méretű képeim mellett, a háború alatt más tárgyú képeket is festettem, amelyeket budapesti kiállításokra is elküldtem. 1917-ben az ezred vezetősége eredményesen záruló jótékony célú kiállítást rendezett műveimből. 1918-ban készült *Téli tájképemet,* amely a Műcsarnokban volt kiállítva, a budapesti Szépművészeti Múzeum vásárolta meg.

A háború után Helembára tértem vissza, ahol a négy évvel korábban elkezdett ház építését folytattam, és további néhány év alatt befejeztem. Akkoriban mellékesen festettem csak képeket, mert főként fizikai munkát végeztem annak érdekében, hogy nagyszámú családomnak (apa,

anya, húgom árvái és két gyermekemnek) legyen mit ennie. Ezért földet műveltem, gazdálkodtam, kertészkedtem, méhészkedtem. 1919-ben a budapesti Műcsarnok tavaszi kiállítására két téli tájképet küldtem be, amelyek közül az egyiket az állam megvette.

Az első Csehszlovák Köztársaság megalakulása után nem akartam visszamenni Magyarországra, mivel anyagi és családi okok Helembához (Chl'aba) kötöttek.

Az új hazában a művészekkel és egyesületekkel kapcsolatokat alakítottam ki. Beléptem a képzőművészek egyesületébe is, de ebben az egyesületben a munkatevékenység még kezdetleges volt. A különböző egyet nem értések miatt nem lehetett eredményt várni, ezért az egyesületből kiléptem. Erre a döntésre kilenctagú családom gondja is rákényszerített. Apám nyugdíja, amelyet Bukarestből kapott, számunkra csak filléreket jelentett. A fennálló helyzet a saját erőből való talponmaradásra kényszerített. A kezdet nem volt könnyű.

1926-ban csehszlovák állampolgárságot kaptam, és munkáimat elkezdtem a Csehszlovák Köztársaságban kiállítani. Sok helységben volt alkalmam bemutatni műveimet, például Pozsonyban (Bratislava), Zsolnán (Zilina), Kassán (Kosice), Ungváron (Uzhorod), Losoncon (Lucenec), később kiállításaimat a morva és a cseh vidékekre is továbbvittem.

A kiállítási helyiségek igénybevételével kapcsolatban sokszor nehézségeim voltak. Nem mindig szívesen adták ki részemre a helyiségeket, de ellenpéldákat is tudok említeni. A brnoi kiállításomon történt, amelyet a Borovicban Novotninál rendeztem meg, hogy amikor az Ipari Palota igazgatója megnézte képeimet, maga ajánlotta, hogy a jövőben az ő helyiségeikben állítsak ki. Moravská Ostravában is ki kellett érdemelnem a Művészetek Házát, hiszen amikor kiállítást rendeztem a Nemzeti Ház nyári helyiségeiben, a Művészetek Házának igazgatója, miután megtekintette műveimet, szintén felajánlotta, hogy a jövőben kiállításaimnak szívesebben ő adna otthont. Két év múlva valóban a Művészetek Házában állítottam ki, mégpedig olyan eredménnyel, hogy a kiállítást két héttel meg kellett hosszabbítani.

A nagyobb tárlatokon való részvétel mellett, önálló kiállításokat is rendeztem, amelyekre emlékszem:
1912. Könyves Kálmán Művészeti Szalon, Budapest,
1923. Tükörterem, Bratislava,
1926. Városi Csarnok, Bratislava,
1929. Rudolfineum, Művészeti Társulat, Praha (e kiállításomat prof. Hönich és Krattner urakkal közösen készítettem),
1931. Művészetek Háza, Moravská Ostrava,
1932. Ipari Múzeum, Liberec,
1933. Iparművészeti Múzeum, Brno,
1933. Városi Kiállító Terem, Usti n. Laben,
1934. Tudomány Háza, Ceské Budejovice, 1934. Földművelési Múzeum, Bratislava.

A különböző kiállítások mellett az alább felsorolt, legsikeresebb portré megrendelésekre emlékszem:

Dr. Blecha, a körzeti bíróság elnöke, Moravská Ostrava, 1933. * Zonner igazgató, Podmokly, 1933. * Hansen könyvkiadó, Ceské Budejovice, 1936. * Wald gyárigazgató, Moravská Ostrava, 1931. * Lamizan grófnő, Ceské Budejovice, 1936. * Laris Gréta gyári munkásnő, Krnov, 1934. * Dr. Hamvas kanonok, Esztergom, 1941. * Dr. Mertan kanonok, Esztergom, 1941. * Dr. Stokolai kanonok, Esztergom, 1941. (Mindhárom kanonok portrét az Esztergomi Képtár részére festettem meg.)

Megemlíteni tartom érdemesnek, hogy 1940-ben a budapesti Szépművészeti Múzeum vásárolt Nemzeti Szalonbeli kiállításomról egy téli tájképet, valamint 1941-ben, ugyancsak a Szalon kiállításáról, a Budapest Székesfővárosi Múzeum megvette *Esztergomi látkép* című festményemet. 1952-1953-ban a kéméndi (Kamenin) templom részére három nagyméretű oltárképet festettem,

1909 óta tagja voltam a Képzőművészeti Egyesületnek és a Műcsarnoknak Budapesten. 1926-ban tagja lettem a Bratislavai Képzőművészeti Egyesületnek, amelyből később az említett okok miatt kiléptem.

1953 óta jelölt várakozó vagyok a Csehszlovák Képzőművészek Szövetségének Bratislavai Szlovák Szekciójának tagságára.

A felsorolt adatok nem teljesek, és nem tartalmazzák a teljes életművet. Sok jelentős művem, amelyeket úgy őriztem, mint különösen értékes festményeket művészi működésem különböző szakaszaiból, a második világháború harcai következtében elvesztek vagy megsemmisültek. Megsemmisültek továbbá az én pontos feljegyzéseim is a kiállításokról és képeim sorsáról. Ma már öreg vagyok, és nem tudok jól emlékezni arra, hogy merre van néhány, különösen értékes képem.

Elmondhatom, hogy sokféle témát festettem; arcképeket, figurális jeleneteket, csendéleteket, enteriőröket, de leginkább a tájképeket szerettem.

Született tájképfestő vagyok. Szeretem a természetet és annak szépségét. Leginkább olajfestékkel vászonra dolgozom. Sem akvarellel, sem pasztellel nem értem el soha olyan dús színeket, olyan levegős képeket, mint amelyek az olajfestményeimet olyan jellegzetessé teszik.

Főként kedvelem a napsütötte havas tájakat, az Ipolyt, a Dunát, valamint a hegyek koszorúzta távolságokat. Kiállításaimon arcképeket, figurális képeket és csendéleteket vásároltak leginkább.

Végezetül megjegyzem, hogy egész életemben a művészetnek és annak szépségének éltem. Az erkölcsi sikerekben mindig személyes örömöm és vigaszom volt.

Megtiszteltetésnek tartottam, amikor a Csehszlovák Képzőművészek Központi Szövetségének Bratislavai Szlovák Szekciója 75. születésnapom alkalmából gyűjteményes kiállítást rendezett műveimből.

Chl'aba, 1956. február 6. *Bánsághi Vince*